

Националната програма за намаляване въздействието на радон в сгради върху здравето на българското население – резултати за област Смолян

В изпълнение на ангажиментите ни към СЗО, Международната агенция по атомна енергия и Европейския съюз, с решение на Министерския съвет през септември 2013г. у нас бе приета „**Национална програма за намаляване въздействието на радон в жилищни сгради върху българското население**”.

Тя бе за периода 2013-2017 г. и стратегическата и цел е "Формиране и провеждане на дългосрочна политика за намаляване и предотвратяване риска за здравето на българските граждани в резултат от въздействието на високи концентрации на радон в сгради". В изпълнение на стратегическата цел са формулирани и следните оперативни цели:

- Да се поставят основите на системна национална политика, насочена към

намаляване въздействието на радон в сгради, с цел превенция на риска за здравето чрез законодателни, административни и обществени мерки.

- Да се изготви радонова карта на България.
- Да се създаде система за контрол на нови и съществуващи сгради по отношение референтните нива на радон.
- Да се подобри обществената осведоменост.
- Да се създаде система за контрол на радон на работните места.

Във връзка с изпълнението на Националната програма, със заповед на директора на Регионалната здравна инспекция в гр. Смолян през 2014г. се сформира **Областен координационен съвет** в който влизат предсавители на общините в областта, РДНСК, РИОСВ, Инспекция по труда и КИИП-РК и др.

Съгласно методиката на измерване, подготвена от Националния център по радиобиология и радиационна защита (НЦРРЗ), **в края на май 2015г. бяха поставени 100 основни и 11 дублиращи детектори за радон в жилищни сгради на доброволни участници от областта.**

При поставянето на детекторите се попълни анкетна карта съдържаща информация за характеристиките на жилището, строителния материал, конструкцията, отоплението, дограмата и др. Тези данни са необходими за правилното интерпретиране на резултатите от проучването и вземането на подходящи мерки в случай на наднормени нива. Информация за жилищата и техните обитатели от анкетните карти бе прехвърлена в база данни.

Съгласно методиката, в началото на декември 2015г. детекторите бяха подменени с нови за още 6 месеца.

След събирането на детекторите и тяхната обработка се определи средно годишната концентрация на радон, която може да се счита за представителна скринингова оценка за облъчването на населението от радон в приземните етажи на жилищата на област Смолян.

Превишения на референтната стойност от 300 Bq/m³ се наблюдава в 13 жилища, като по-значителни и заслужаващи внимание са 5 от тях.

Резултатите може да определим като относително успокоителни. Имайки предвид, че голяма част от уранодобива в България години наред се осъществявала в Смолянска област и че повечето бивши галерии и хвостохранилища в региона са с нарушено запечатване, очаквахме по-високи стойности.

В момента се провежда определяне на сезонните корекционни коефициенти на концентрацията на радон в сградите чрез поставяне на 30 детектора през различните сезони.

Тече и дискусия за национален законодателен акт за проектиране на защита на сгради от радон, който да се базира на радоновата карта на България.

Контрол на нивата на радон в детски градини в област Смолян - резултати

Имайки предвид сериозността на проблема, по инициатива на специалисти от Регионалната здравна инспекция - Смолян, паралелно с Националната програма за намаляване въздействието на радон в сгради върху здравето на българското население и изпълнението на тази програма, **РЗИ-Смолян съвместно с НЦРРЗ реализира пилотен проект „Контрол на нивата на радон в детски градини в област Смолян”**. През месец януари 2015 г. в десетте общини на областта поставихме 213 детектора в 62 детски градини – 100% покритие. След изтичане на определеното време, детекторите бяха събрани и обработени в НЦРРЗ.

От получените данни се установи, че **в 4 детски градини в областта, във всички помещения, са отчетени стойности на концентрацията на радон превишаващи референтната стойност от 300 Вр/м³** посочена в на Наредбата за основните норми за радиационна защита.

Въпреки доброто съвпадение между основните и дублиращите (контролните) детектори в изследването, веднага проведехме повторни измервания. Те потвърдиха първичните резултати.

Проведохме срещи с представители на общините и директорите на детските градини. На тях представихме резултатите от проучването и изтъкнахме необходимостта от предприемане на коригиращи действия – противорадонови мероприятия. Посочихме и примери за такива от световната практика.

В резултат през лятото на 2016г. всички общините проведеха строително-монтажни дейности, за които поискахме писмена информация.

След тези дейности направихме отново измервания. При това (както беше описано и в информацията) видяхме, че **мероприятията не са противорадонови** и се изразяват в подмяна на ламинат, отводняване на сградата, изолация на пода с XPS, шпакловка, настилка от теракот и ламиниран паркет, поставени PVC первази, напукана саморазливна замазка и т.н..

Както можеше и да се очаква резултатите отново бяха над нормата

Информирахме Главния държавен здравен инспектор за положението. По негово указание ще организираме повторни срещи с ръководителите и собствениците на съответните детски заведения.

Изготвил:

физ. инж. Св. Хаджигенчев,
гл. експерт РЗИ-Смолян и областен координатор по програмата